

SUBSCRIPTION RATES
United States of America one year \$6.
Canada, Europe & t. c. one year \$1.50

Srbobran published every Thursday at
443 W. 22 Street, New York, N. Y.

СРДОБРАН

SRBOBRAN

SERB NATIONAL PAPER AND THE ORGAN OF THE SERB FEDERATION "SLOGA".

СРПСКИ НАРОДНИ ЛИСТ И ОРГАН САВЕЗА СЈЕДИЊЕНИХ СРВА СЛОГА

Број 355. ЊУЈОРК, Н. Ј., ЧЕТВРТАК, 5. АВГУСТА, 1916.

ГОДИНА 6.

О нама у Америци.

Ових дана јавише сам пријатељи из Сан Франциска, да је тамо 1. августа почeo штрајк радника по гостионицама и кафанама. Како видимо из тамошњег радничког листа „Лебор Кларион”, те ствари стоје овако:

Прошлог пролећа радници су се решили да траже: 3 долара на дан плате за куваре, 10 долара на недељу за њихове помоћнике; 2 долара на дан за мушку, 9 долара на недељу за женску послугу у гостионицама и кафанама; радни дан за једне и друге 8 сати.

Ти услови имали су да ступе на снагу 15. јула 1916.

Удружење власника гостионица и кафана већ се месецима устеже да прихвати ове услове, почело је да се погађа, док најзад није дошло по потпуног разлаза: 1. августа радници су изашли на штрајк из пет гостионица, а дванаест пајевских гостионица тога дана у веће откаже посао свима чла новима радничког удружења, који су радили код њих.

На тај начин почела је борба, која још траје.

*

Нашим радницима из других градова препоручујемо, да не иду у Сан Франциско. Једно што није поштено да отежавају борбу својим друговима; друго, и немају ради чега или: свуда у источним државама могу зарадити више него у Сан Франциску.

*

У Сан Франциску, и у опште на даљем западу, нема више добрих зарада као што их је некад било.

Ми познајемо доста велики број наших трговаца на западу, посебно у Сан Франциску. Знамо врло добро, да се једва одржавају. Неки од њих једва зарадују колико зарадују и њихови радници. — И то сами раде по цео дан у својим радњама.

Срби су се из рана, још од маја после Христа, почели крејати из своје старе домовине и насељавати на Балканском полуострву, најпре у мањини, после све у великим масама. У почетку седмога века та је сеоба већ била завршена. Они су били заузели скоро цело Балканско полуострво, па су се у мањим одељенима пуштали и у данашњу Грчку. Наравно, да је то досељавање било по племенима, не у једном времену, него у току више векова, те отуда и разна племенска и областна имена: Брсјаци, Мијаци,

понос, који је оставио дубоког трага у нашем јавном животу у Америци.

*

Од назад неког времена, осо бито од задње привредне кризе западне државе почињу да падају. Калифорнија није данас она, што је некад била. Нити ће икад бити то за нашега времена. Узроци су томе многи, али ово је главни. Велики капитал иде за „профитом”, за чистом зарадом, за оним што се добије не на свој зној, већ на зној туђу. Једно је време било, када се велики капитал трудио да дође до нечег новог, до нивих рудника, нових шума, нових земља, које ће му пружити „екстра” зараде. Отуда се и једно време јурило на запад, носило новац тамо, плаќало велике наднице. Данас је ухваћено тамо све што је ваљало, што је могло дати „екстра” зараде. Остало је још рудника, још земље, али то је све ситније и није у стању да даде ништа „екстра”. Од то доба се у Америци примећују две појаве: онај капитал, који лови „екстра” зараде — јури даље од Калифорније — у Мексико, у Колумбију, на Хаваје, Филипине и Кину; други капитал се повлачи натраг и почиње да експлоатише оне грдне милијуне радника што се слегоше у последњих 20 година по источним државама. Овај други је прави капитал; не ради на спрему; не лови, већ иде на сигурно: ослонио се сајвим на оно, што може да испчупа са радничких леђа, да откине од наднице.

Бојимо се, да овај штрајк не буде задњи ударац нашим трговинама у Сан Франциску. Изгледа нам, да је и овде по среди једна обична изјава, која се већ неколико година при мењује у Америци: да велике трговине искоришћавају штрајкове у две сврхе — да у исто време скрпе радничке организације и сломију мање своје конкуренте, мање трговине. Ово закључујемо по томе, што се баш у овом штрајку у Сан Франциску примећује да главну улогу играју велике гостионице и кафана; они су избациле раднике.

Наравски, наше су симпатије на страни радника. Ми искрено желимо да радници добију повољније услове рада. Ради тога и опомињемо све наше људе, да не иду у Сан Франциску.

Ну нама је тако исто жао што пада онај лепи наш трговачки свет у Сан Франциску, који нам је свима служио на

Драговићи, Моравци, Браницевци, Хумљани, Рашани, Зељани и т. д. Али општи називи свих тих племена био је: Срби, српски, које је име некад било опште име и за све међу собом сродне народе: Русе, Пораже, Чехе и т. д. Да је то тако било, види се и по том, што и данас два међу собом најудаљенија словенска народа носе то име, а то смо ми, Јужни Срби, и онај мали народ, усред мора немачког Лужички Срби, Северни Срби.

Међутим, и пре, а особито по доласку на Балканско полуострво, чује се и име Словени, словенски, за разна српска племена, али то није било име за народност, него за обележавање односа према другим, туђим народима. Словенима су

се издавали сви они, који сло ве, т. ј. они који једнако или слично говоре, који се међу собом разумевају, а туђи народи називани су ил својим правим или опет словенским именима.

Тако су н. пр. Дајчи, најближи народ Словенима, названи Немцима, што ће рећи: неми, мутави. Како их ми и остала словенска племена нисмо разумевали, то смо их сматрали да и не умеју да говоре, т. ј. да су неми.

Да су Словени и Србин два имена за један исти народ, као год Хрват и Србин, види се из многих доказа. Име Словени се нарочито више употребљава ло на граници према другим, као н. пр.: у Маједонији и сопственој области према Грцима, у Загорју, данашњој Бугарској

према Татарама, у Далмацији према Италијанима, у Алпама према Немцима — Словенци и т. д. Ту је нарочито требало на гласити назив словенски за људе, који једнако слове, говоре, на супрот својим суседима, који нису то умели. Најзад то друго обележавање тих односа учини, да понеде то име по стаје и име за народност, племе. Не само страни писци, него и наши, српски и хрватски на Далмацији од 15. до 18. века, па и доскора називали су наш народ у Далмацији, Босни и Херцеговини, Хрватској и Славонији, па и по свем Балканском полуострву: словински, словини, према Латинима и Талијанима, с којима су били измешани. Међутим, наш народ, који је био даље од грани

године износила је \$1,044,182.000. У Калифорнији те ствари су стојале, по државној статистици од 1909. године, овако: — целокупан уложен капитал је износио \$537,134.000, у наднице уложен је \$84,142.000; вредност целокупног производа износила је \$529,761.000; а вредност створена само радом те године износила је \$204,523.000.

Вредност створена само радом представља „профит”, за чисту зараду: пошто се одбјује трошкови на материјал за прераду, на машине и на надницу.

Сад када све ове бројке сре

димо у рачуне добија се овај резултат:

У пенсијацији добија капиталиста на 100 долара уложен капитал 131 долар у готовој роби, а 52 у чистој заради, профиту. У Калифорнији добија капиталиста на 100 долара уложен капитал на 100 долара уложен капитал на 100 долара у готовој роби, а 40 долара у чистој заради.

Али кад се види како стоји

однос између ратних и капи-

талаиста из горњег рачуна, добију се ове чињенице:

Када капиталиста у Пенсијацији уложи у надницу 100 долара добије чисте зараде, без свога зноја и свога труда, равну 261 долар. А када капиталиста у Калифорнији уложи у надницу 100 долара добија чисте зараде, без свога зноја и свога труда, тек 255 долара.

Та иста истина види се још и из овог рачуна. У Пенсијацији те године било је 27.563 подузела, а у Калифорнији 7659. Вредност створена само

радом те године изнесла је у Пенсијацији \$1,044,182.000 а у Калифорнији \$84,142.000. А то значи, да је просечно на

свако подузеће било те године чисте зараде: у Пенсијацији \$38,276, а у Калифорнији \$26,704 — за читавих \$11,571 ма

ње!

Има три врсте људи међу

нашом:

Прва врста не мисли у опште

ништа, већ говори: како

се други радили, тако ву и ја

— па куд пукло да пукло. Та

ка је, на жалост, наша већина.

Друго су наши социјалисти. Ти су људи иначе добри, али су пуни мушкица у глави и ко

марца око ушију. Човек не мо

же с њима да се паметно разговори. Заинчали једну те исту: те скидaju бога с неба, те

гоне попа из цркве, те пљују

на наше народне светиље...

Они нам причују увек једну:

остани овде, пријужи се тој и

тој страници и — бог те веселио!

Ми се пак питамо: да ли не

мо ми бити у стању све ово да

издржимо? Нас је мало да се

хватамо у коштац са америчким милијардерима. Нема нас

ни на један зуб њихов. Ми хо

ћемо правду; вековима се бо

римо за њу. Ми вељимо: лопов

лук је најма капиталиста да

де 100 долара, а дигне и тих

100 и још 261 долар! Али, је

мо ли ми у стању да исправи

мо ту „криву Дрину”? Нама се

чини да нисмо. Ми зnamо што

то значи, и зnamо да је још и

горе доњи. Али, сатрећемо се,

смлети, скршити у тој борби.

Друго, да у ту борбу уђемо

свом силом, потребно је да се

одречемо свега нашег: и на

шег имена, и нашег језика,

да је још једном пресечемо п

пак наш. Американци данас

траже: или Американац или

напоље!... О свему томе треба

мислити данас. Мислити добро,

озбиљно и искрено. Ми смо још

уверије једно, браћа: још у на

шема жилама тече једна крв;

још увек пред очима нашим ле

бе једне исте слике — дивни

долови наши; заносни кршеви

